

**Aan: de leden van de vaste Kamercommissies LNV, BuZa/OS
en VROM**

**CC: Minister Verburg
Minister Koenders
Minister Cramer**

**Betreft: Input Nederlandse Sojacoalitie voor AO inzake RTRS – Round
Table on Responsible Soy (102009)**

Amsterdam, 3 september 2009

Geachte Commissieleden,

Op 20 februari jl. heeft de Nederlandse Sojacoalitie (NSC) u reeds een brief gestuurd over noodzakelijke verbeteringen van de RTRS *Principles & Criteria* (P&C). In het onderstaande legt de Nederlandse Sojacoalitie u haar commentaar voor op de brief van de Minister van LNV van 12 juni 2009 getiteld "Reactie RTRS bijeenkomst", een brief waarin de Minister ingaat op de resultaten van de RTRS *General Assembly* op 28 mei jl.

De voorliggende notitie bevat het volgende:

1. de boodschap van de NSC in het kort;
2. concrete voorstellen van Nederlandse Sojacoalitie: suggesties voor verbetering van de kabinetsinzet in een aantal concrete punten.

In de bijlage treft u een uitgebreidere achtergrondanalyse van de NSC over de RTRS in relatie tot de ambities van het kabinet.

1. Boodschap NSC in hoofdlijnen

1. De Minister van LNV geeft terecht aan dat de RTRS een stapje in de goede richting is: een standaard zoals de RTRS die tracht te maken is noodzakelijk maar niet voldoende om, zoals het kabinet ambieert, een duurzame sojaketen te realiseren.
2. Bovendien: er is voortgang geboekt, maar er zijn nog vele problemen. Het zou goed zijn als het kabinet:
 - a. die problemen in en rond de RTRS eerlijk benoemt en zo laat zien critici serieus te nemen;
 - b. zich er daadwerkelijk voor inzet dat RTRS de gewenste werking krijgt;
 - c. zich niet alleen op de RTRS richt, maar ook buiten de RTRS concrete bijdragen levert aan het verduurzamen van de sojaketen en het verminderen van de impact van sojaproductie en -consumptie.

2. Concrete voorstellen van Nederlandse Sojacoalitie

De Nederlandse Sojacoalitie roept de leden van de Vaste Kamercommissies van LNV en BuZa op de volgende voorstellen aan het kabinet te doen:

1. Stimuleren transparantie door ondersteuning van een 'Commodity Watch'/(lokale) waakhond

Overwegingen

- Om de RTRS effectief te laten bijdragen aan verduurzaming van de sojaketen is transparantie van de sojaketen noodzakelijk en dus aandacht voor zowel misstanden als positieve ontwikkelingen cruciaal.
- De RTRS is alleen effectief als hij door lokale actoren wordt mee-ontworpen, gesteund, gevoed en uitgevoerd, iets wat nog onvoldoende gebeurt.
- Veel maatschappelijke organisaties en journalisten in met name productielanden willen of kunnen zich niet aan de RTRS committeren, maar zij kunnen (juist) een grote rol vervullen bij het vergroten van deze transparantie. Door een directere betrokkenheid zou ook het vertrouwen in de RTRS van kritische organisaties kunnen toenemen.

Voorstel

Complementair aan de ondersteuning van het RTRS proces, steunt de Nederlandse overheid het opzetten van een monitoringsmechanisme van de duurzaamheid van de sojateelt (gericht op zowel RTRS-leden als niet-leden). De waakhond richt zich in eerste instantie op soja en op Zuid Amerika, maar streven is om dit zo snel mogelijk ook op andere continenten en andere ketens (bijv. palmolie, biobrandstoffen) te richten.

Bij zo'n 'commodity watch' kunnen maatschappelijke organisaties (zowel RTRS-leden als organisaties die zich verre van de RTRS houden), onderzoekers en journalisten een rol spelen. De 'commodity watch' onderzoekt en rapporteert, onafhankelijk van de RTRS, over (landbouw)praktijken van RTRS leden en niet leden. In de toekomst gaat het ook om het monitoring van de implementatie van RTRS standaarden en andere soja standaarden, standaarden voor andere ketens en handhaving van overheidsregelgeving.

2. Inhoud geven aan biodiversiteitscriterium

Overwegingen

- Om de RTRS een daadwerkelijke bijdrage aan de bescherming van biodiversiteit te doen leveren is het noodzakelijk om het criterium op dit vlak voldoende inhoud te geven.
- De steun van boeren voor de bescherming van biodiversiteit is cruciaal voor het doen slagen van de RTRS en andere certificerings-initiatieven voor sojaproductie.
- Alle lokale *stakeholders* dienen betrokken te worden bij de invulling van het criterium (het in kaart brengen van waardevolle gebieden voor natuur en mens). Anders zal de bescherming een dode letter blijven.

Voorstel

De Nederlandse overheid draagt financieel bij aan het in kaart brengen van gebieden die belangrijk zijn voor de biodiversiteit (*HCVA - High Conservation Value Areas*). Dit proces moet lokaal worden uitgevoerd met alle *stakeholders* om zo breedgedragen steun voor natuurbescherming te genereren. De kartering moet minimaal plaatsvinden in gebieden waar de door Nederlands geïmporteerde soja vandaan komt.

3. Actieve ondersteuning aan ontwikkeling en implementatie van duurzaamheidsstandaarden binnen en buiten de RTRS

Overwegingen

- Ook als de RTRS er in slaagt een effectieve *mainstream*-standaard te worden voor duurzame soja, is er behoefte aan standaarden die verdergaan op het gebied van duurzaamheid. Verdergaande standaarden kunnen ook een prikkelende en stimulerende werking hebben op de RTRS.
- Het is van belang dat er binnen of buiten de RTRS GM-vrije ketens blijven bestaan.
- De bestaande standaard voor Basel-soja heeft een aantal nadelen (hoog prijsniveau, weinig prijstransparantie, niet-participatieve standaardontwikkeling), maar wel potentie, ook in de markt.
- Duurzaamheidsstandaarden dienen uiteindelijk vanuit de markt gefinancierd te worden. Bij de beperkte volumes in de opstartfase is het vaak niet mogelijk om de kosten te dragen voor bijvoorbeeld personeel, monitoring, accreditatie en klachtenprocedures.
- Effectieve duurzaamheidsstandaarden zijn cruciaal voor het realiseren van de doelstellingen van dit kabinet.

Voorstel

De Nederlandse overheid biedt actieve ondersteuning aan de verdere ontwikkeling van standaarden voor duurzame non-GM soja binnen en buiten de RTRS. Het kabinet informeert de Kamer over de wijze waarop de overheid dit aanpakt. De ondersteuning richt zich op standaarden gebaseerd op de principes van Max Havelaar en biologische soja en het verbeteren van de huidige standaard voor 'Basel' soja.

4. Samenwerkingsverbanden met koploperlanden bij de implementatie van verantwoorde sojaketens

Overwegingen

- Om een '*level playing field*' te creëren, is het van belang dat in alle belangrijke consumptielanden van soja, overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties samenwerken aan verantwoorde sojaketens.
- In de Beleidsagenda Duurzame Voedselsystemen geven de ministers van LNV, VROM en BZ/OS aan dat zij op dit terrein samenwerkingsverbanden met koploperlanden (onder meer onze Noordwest-Europese partners) gaan verkennen en zo vanuit een breed front concrete initiatieven gaan ondernemen.
- In de nota Duurzaam Voedsel geeft de minister van LNV aan dat Nederland bij de rondetafels de overige lidstaten van Europa moet betrekken en Nederland daarin binnen de EU een actievere voortrekkersrol dient te vervullen.

Voorstel

Het kabinet geeft op korte termijn aan welke inzet zij gaat plegen in de EU om verantwoorde soja zo snel mogelijk de minimumstandaard te laten worden. Daarnaast geeft het kabinet aan welke activiteiten ze samen met koploperlanden in de EU gaat ondernemen om afnemers van soja te stimuleren verantwoorde soja tegen een adequate meerprijs af te nemen.

5. Inzet verduurzaming soja vanuit Platform Verduurzaming Voedsel

Overwegingen

- Het welslagen van een duurzaamheidsstandaard staat of valt bij de bereidheid van ketenpartijen om producten die voldoen aan de standaard af te nemen en daar ook een adequate meerprijs voor te betalen.
- In de Beleidsagenda Duurzame Voedselsystemen geven de ministers van LNV, VROM en OS aan het daadwerkelijk inzetten van verduurzaamde grondstoffen in een productaanbod te stimuleren via het Platform Verduurzaming Voedsel.
- Het is van belang dat daar waar de overheid duurzaamheidsinitiatieven ondersteunt, dit ook integraal gebeurt.
- De ministers hebben nog niet aangegeven op welke wijze zij via genoemd Platform afzet van verantwoorde soja gaan stimuleren.

Voorstel

Het kabinet hanteert de inzet voor verduurzaming van soja als minimumeis voor ondersteuning van projecten in de dierlijke sector vanuit het Platform Verduurzaming Voedsel. Alleen initiatieven die inzetten op verduurzaming van soja en daar ook een acceptabele meerprijs voor betalen, komen in aanmerking voor ondersteuning vanuit de overheid.

Met vriendelijke groet,

Tamara Mohr
Both ENDS
Namens leden van de Nederlandse Sojacoalitie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Gert van der Bijl - Solidaridad	06 22784846
Hilke Jansen - BBO voor ICCO en Kerkinactie:	06-10684307
Derk Byvanck – Oxfam Novib:	06-22045182
Ytha Kempkes – IUCN NL	06-27064440

Leden van de Nederlandse Soja Coalitie:

BIJLAGE

Achtergrondanalyse van NSC over de RTRS in relatie tot de ambities van het kabinet:

Een stapje in de goede richting, maar problemen moeten ook benoemd en aangepakt

De minister van LNV spreekt haar waardering uit dat bedrijven en maatschappelijke organisaties gezamenlijk overeenstemming hebben bereikt over de principes en criteria voor verantwoorde productie van soja. En zij voegt daar terecht aan toe dat de RTRS het komend jaar grote uitdagingen te wachten staan. Ook wijst de minister erop dat de regering het RTRS-proces tot nu toe heeft ondersteund en dat de komende periode zal blijven doen.

De NSC vindt het van belang dat het huidige akkoord op zijn merites wordt beoordeeld. Ja, er is vooruitgang geboekt, en een tijdelijk compromis is bereikt. Maar ook de vele problemen moeten publiekelijk en eerlijk worden benoemd:

- a) Het bereikte akkoord geldt vooralsnog voor één jaar;
- b) Alleen die producenten die vrijwillig aan de slag gaan (met het testen van de criteria of certificering) zijn verplicht zich eraan te houden. Dat geldt ook voor de nieuwe 'ontbossingclausule'. Het akkoord houdt dus niet in dat de leden van de RTRS alleen maar soja verbouwen, verhandelen en gebruiken die aan de criteria voldoet of dat hun bijdrage aan ontbossing dit jaar stopt;
- c) Het is onduidelijk wie opdraait voor de meerkosten van 'verantwoorde soja'. Dat die er zullen zijn is evident; producenten zullen investeringen moeten doen of laten om zich voor de standaard te kwalificeren, en daarbovenop komen nog certificerings- en traceringskosten. Er is nog geen expliciet *commitment* van de industrie en verwerkers dat zij bereid zijn deze kosten te betalen en uiteindelijk door te berekenen aan de consument. Dit gebrek aan *commitment* was mede oorzaak van het vertrek van Aprosoja¹ en is geen stimulans voor andere producenten om duurzamer te gaan produceren;
- d) Zoals bij dit soort trajecten gewoon is, zijn overeengekomen teksten soms op verschillende manieren te interpreteren en is nog onzeker in hoeverre zij effectief kunnen worden uitgevoerd in de praktijk.

Gezien de betrokkenheid van Nederland bij de RTRS en de ambitie van dit kabinet ten aanzien van verduurzaming van sojaproductie, achten wij een actievere rol van de Nederlandse overheid van belang. Juist naar aanleiding van de resultaten van de *General Assembly* kan een constructief kritisch geluid op proces én uitkomst van de RTRS vanuit de Nederlandse overheid een positief signaal geven aan andere (politieke) spelers.

Het is van belang dat een prominente betrokkene als de Nederlandse overheid het proces blijft steunen, maar ook de problemen benoemt, partijen oproept deze op te lossen – en daartoe waar noodzakelijk en verantwoord ook middelen bijdraagt.

¹ Een belangrijke Braziliaanse vereniging van sojaboeren in de deelstaat Mato Grosso

RTRS Principes en Criteria behoeven nog verbetering

Het gaat te ver hier een uitgebreide analyse van de P&C te maken. Zoals hierboven aangegeven, zijn de teksten op een aantal onderdelen op verschillende manieren te interpreteren en op een aantal onderdelen onvoldoende concreet om de werkelijke problemen aan te pakken. Bijvoorbeeld:

- Om de milieueffecten van de sojateelt te verbeteren zijn concrete stappen nodig: meer gewasrotatie, resistente rassen, biologische bestrijding, bufferzones, afzien van schadelijke pesticiden. De criteria op het gebied van bestrijdingsmiddelen behoeven aanscherping om de meest ernstige problemen te voorkomen;
- Het is de vraag of de tekst voldoende zekerheid biedt op reductie van broeikasgassen;
- Het akkoord legitimeert soja-expansie die plaats had voor mei 2009, zonder compensatie, ongeacht de gevolgen;
- Het is de vraag of de tekst over landconflicten voldoende waarborgen biedt voor slachtoffers van soja-expansie;
- De tekst besteedt nog onvoldoende aandacht aan indirecte effecten van sojateelt, terwijl deze wel een belangrijk onderdeel zijn van de ingrijpende sociale en ecologische schade.

De Nederlandse overheid heeft weinig mogelijkheid om verbetering van de P&C te realiseren. De Nederlandse overheid is immers geen partij in de Ronde Tafel. Zoals aangegeven vindt de NSC dat een positief kritisch geluid van de Nederlandse overheid op zijn plaats is. Van belang is dat het kabinet erkent dat ook met het wetslagen van de RTRS nog niet alle kabinetsambities gerealiseerd worden.

Maatschappelijk draagvlak vergroten door betrekken maatschappelijke organisaties

De minister van LNV geeft in haar brief terecht aan dat verbreding van het draagvlak voor de RTRS van belang is. Daarbij noemt de minister landen als China, India, VS en andere EU-lidstaten. De NSC wil benadrukken dat verbreding van draagvlak in Zuid Amerika en ook in andere productie- en consumptieregio's essentieel is. Enkele legitieme en belanghebbende maatschappelijke organisaties in Brazilië, Nederland en internationaal, die ervoor ijveren de ernstige sociale en ecologische gevolgen van grootschalige sojaproductie te mitigeren, zien de RTRS als schijnoplossing en wijzen deze daarom af. Andere organisaties constateren dat de RTRS op bovengenoemde negatieve gevolgen onvoldoende antwoord biedt. Zowel de RTRS als de betrokken overheden, waaronder de Nederlandse, dienen deze organisaties actief te betrekken bij het sojadebat binnen en buiten het RTRS proces. Vooral lokale organisaties die de gemeenschappen vertegenwoordigen die afhankelijk zijn van het betreffende land, water, voedsel en ecosystemen dienen een betekenisvolle invloed te hebben. De NSC is zelf een voorbeeld van effectieve uitwisseling en samenwerking (zowel in Nederland als daarbuiten) door kritische outsiders en insiders; beide zijn nodig. Een dergelijke samenwerking komt in een productieland als Brazilië onvoldoende op gang, en dat bedreigt de ontwikkeling van een goede standaard. Immers, zonder een breed maatschappelijk draagvlak kan een standaard niet effectief werken. De Nederlandse overheid zou via bilaterale contacten (politieke dialoog) bij overheden kunnen aandringen op het ondersteunen of faciliteren van dit soort processen.

De NSC stelt daarnaast de vorming van een 'Commodity Watch' voor als middel om de noodzakelijke transparantie van de sojaketen (en vervolgens andere commodity-ketens) te stimuleren en ervoor te zorgen dat de lokaal aanwezige kennis en ervaring daadwerkelijk ingezet wordt voor ten bate van verduurzaming van de sojaketen.

Om kabinetsambities te realiseren is ook werken aan vervanging door duurzame regionaal geproduceerde veevoergrondstoffen en vermindering van consumptie van dierlijke producten nodig

De NSC wijst erop dat het kabinet vergaande ambities heeft geformuleerd op het gebied van soja en duurzame eiwitketens. De RTRS is een privaat initiatief en ontnemt de overheid niet van de eigen (wetgevende) verantwoordelijkheid. In de brief van 12 juni geeft de minister ook aan dat het kabinet vasthoudt "aan haar ambitie voor duurzame soja". Of de stap die is gezet in de RTRS voldoende is om deze ambitie te realiseren, maakt de minister niet duidelijk.

In de Toekomstvisie Duurzame Veehouderij heeft de minister van LNV de ambitie uitgesproken dat "het veevoer dat van buiten die regio wordt geïmporteerd is gegarandeerd duurzaam is geproduceerd". Dat wordt als volgt geconcretiseerd:

"Tussen bedrijfsleven en NGO's zijn afspraken gemaakt over uitgangspunten en criteria voor duurzame sojaketens, een internationaal erkend certificeringssysteem voor de mainstream soja, handel, en de verwerking en consumptie van sojabonen, -olie en -schroot. Daardoor importeert de EU alleen nog duurzaam geproduceerde soja. Kleinschalige sojaproducten worden ondersteund om aan de certificeringseisen te kunnen voldoen. Regionale alternatieven voor soja worden gestimuleerd om de ontwikkeling van grotendeels gesloten systemen (waaronder de voer-mest kringloop) op Europees niveau te bevorderen."

De NSC wil hierbij onderstrepen dat voor het structureel oplossen van de problemen in de sojaketen een geïntegreerd kabinetsbeleid nodig met prioriteit voor vermindering van de consumptie van dierlijke eiwitten en het sluiten van kringlopen door ondermeer het stimuleren van gesloten systemen met duurzame veevoerproductie in de regio.